

Anmeldelse:

Det effektive etiske liv

– En Anmeldelse af *The Most Good You Can Do - How Effective Altruism Is Changing Ideas About Living Ethically* af Peter Singer.

skrevet af Sebastian Holmen, RUC · udgivet 1. december 2015 · 2006 ord

En af vor tids mest indflydelsesrige og kontroversielle filosoffer, Peter Singer (f. 1946), sætter i sit seneste værk fokus på en ny bevægelse af personer, som forsøger at leve deres liv efter en umiddelbart meget simpel ide: “[W]e should do the most good we can.” (Singer 2015: vii). Singer har længe været garant for værker hvori vores moralske intuitioner udfordres, og vi tvinges til at se kritisk på nogle af de handlinger vi udfører (eller ikke udfører) i dagligdagen. Hans bog *Animal Liberation* (1975) har eksempelvis fået utallige mennesker til at opgive at spise kød og animalske produkter. Værket *The Life You Can Save* (2009) har givet anledning til stiftelsen af velgørende organisationer og været medvirkende til at utallige privatpersoner hvert år donerer en vis procentdel af deres indkomst for at komme ekstrem fattigdom til livs. Det foreliggende værk bygger da også til dels videre på en variation af Singers princip fra førnævnte værk: “If we can prevent something bad, without sacrificing anything of comparable significance, we ought to do it.” (Singer 2011: 200). Men Singers sigte med dette nye værk, er at argumentere for at det ikke er nok at give i sig selv - man bør give de steder, hvor ens midler eller evner leder til den største mængde af velfærd. Man bør med andre ord udøve *effective altruism* (effektiv altruisme). Men hvad er effektiv altruisme? Hvordan kan man udøve det? Hvad motiverer denne form for altruisme? Og hvilken sag og organisation bør man i så fald støtte? Disse fire spørgsmål danner rammen for værket, og nedenfor vil nogle af Singers svar på disse spørgsmål kort blive skitseret.

I de første kapitler beskriver Singer hvorledes mange af os som giver til velgørenhed, er mere eller mindre i vores følelsers vold når vi donerer. Undersøgelser peger eksempelvis på, at vi ofte hellere vil bidrage til en sag, hvis vi med vores egne øjne kan se, at bidraget hjælper en enkelt navngivet person end en sag som hjælper mange ansigtsløse mennesker, som vi ikke føler nogen følelsesmæssig tilknytning til. Det ofte på trods af, at vi godt er klar over, at vi kunne have hjulpet flere for de samme omkostninger som er forbundet med at hjælpe denne ene person. (Singer 2015: 6). Helt anderledes forholder det sig med effektive altruister. Personer, der kan betegnes som effektive altruister, forlader sig ikke på deres følelser, men benytter derimod “[...] evidence and reason to working out the most effective ways to improve the world.” (Singer 2015: 4). Effektiv altruisme handler altså om at maksimere mængden af velfærd i verden på den mest effektive måde (Singer 2015: 7). Vi skal, groft sagt, lade pengene ligge i lommen når vi passerer en hjemløs på gaden (hvis vi vel at mærke er borgere i et land med et velfærdssystem, som kan tage sig af vedkommende), og i stedet sende pengene til de organisationer eller projekter som effektivt bekæmper dårligdom for de som har endnu mindre.

Kapitlerne 3-6 helliger Singer til forskellige eksempler på, hvordan man kan bære sig af med at blive effektiv altruist. Julia Wise lever så sparsommeligt som muligt, så hun kan donere 50 % af sin årlige indkomst til velgørende formål. Matt Wage gør det samme og har oven i købet opgivet en akademisk karriere til fordel for et job på Wall Street, fordi indkomsten som børsmægler er højere og han derfor kan give mere til velgørenhed end det ville være muligt med et job i academia. Chris Croy har doneret en af sine nyrer til en komplet fremmed. På hver deres måde forsøger de at maksimere mængden af velfærd i verden. Singer forklarer, at disse tre personer (og generelt alle effektive altruister) har underkastet hele deres tilværelse en såkaldt omkostningseffektivitetsanalyse, således at

alle deres handlinger på den mest effektive måde sikrer en stigning i den globale mængde af velfærd. Der er ikke nogen opskrift på hvordan man maksimerer den mængde man kan give og på den måde maksimere mængden af velfærd. Men som Singer skriver så er det muligt for: “[...] everyone who has some spare time or money to practice effective altruism.” (Singer 2015: 9) og understreger videre at “[t]he best way of maximizing the amount you can give will depend on your individual circumstances and skills [...]” (Singer 2015: 28).

I kapitlerne 7-9 diskuterer Singer motivationen bag effektiv altruisme. Singer afviser at der er tale om at effektive altruister er motiveret af såkaldt universel kærlighed til menneskeheden eller besidder større evner til empati end almindelige altruister. Han mener i stedet at de forlader sig på deres fornuft og underbygger blandt andet dette med at effektive altruister i højere grad end andre:

[...] are sensitive to numbers and to cost per lived saved or of year suffering prevented. If they have \$10,000 to donate, they would rather give it to charity that can save a life for \$ 2,000 than one that can save a life for \$5,000 because they would rather save five lives than two (Singer 2015: 78).

Singer argumenterer for at effektive altruisters følelser ikke er styrende for deres fornuft, som Hume ellers berømt har foreslået altid er tilfældet. Derimod er de i stand til at tage kontrol over deres følelser og tilsidesætte disse, hvis fornuften fordrer en anden beslutning (Singer 2015: 82).

Spørgsmålet om hvilken sag og organisation man bør støtte, behandles i bogens sidste kapitler (kap. 10-15). Svaret på dette er forholdsvist simpelt for Singer: den (sag og organisation) som maksimerer velfærd på den mest effektive måde (Singer 2015: 107). Det kræver naturligvis, at man foretager en sammenligning af tilgængelige sager og organisationer for at vurdere hvilke der er mest omkostningseffektive. Det

forekommer ikke problematisk i tilfældet med valget af organisationer, som kanalisere vores donationer til den sag vi ønsker at støtte. Her er metaorganisationer som GiveWell designet til at besvare netop dette spørgsmål (Singer 2015: 153). Mange vil dog nok mene, at der er tale om svært kvantificerbare værdidomme når vi beslutter *hvilken* sag vi ønsker at støtte. Hvis man eksempelvis er stor fan af opera, så synes det for mange oplagt at donere sin tid eller penge til opførelsen af et nyt operahus. Vi opfatter altså det at give, som et spørgsmål om subjektive værdier og den ene sag kan derfor kun vurderes bedre at donere til end den anden sag ved en subjektiv værdidom. Det er med andre ord et spørgsmål som ikke kan besvares entydigt. Men det er, ifølge Singer, ikke kun en fejl ikke at forsøge at besvare dette spørgsmål. Det er en fejl “[...] with very serious consequences in terms of missed opportunities to do more good.” (Singer 2015: 107). Sagt på en anden måde, så advokerer Singer for at der arbejdes henimod at fastlægge en objektiv (fælles) standard for velfærd (Singer 2015: 134), således at det ikke med rette kan påstås at velfærden vundet ved at opføre et operahus, er på niveau med velfærden vundet ved at udlevere 2.000 myggenet i malariaramte områder.

Med værket's hovedlinjer nu kort sammenfattet, vil jeg gå videre til en kort kritik af Singers afvisning af problematikker forbundet med den effektive altruists opgivelse af egne livsprojekter til fordel for maksimeringen af velfærd.

Kritik

Som de fleste formentlig er klar over, er Peter Singer utilitarist og argumenterne som føres i bogen lægger sig i høj grad indenfor denne tradition. En utilitarist mener, som det sikkert er læseren bekendt, at en handling's moralske status bør vurderes udelukkende på dens evne til at maksimere velfærd. Men ikke alle er enige i denne måde at vurdere handlingers moralske værdi og læsere som ikke anser sig selv som

utilitarister, vil muligvis være skuffede over den meget sparsomme plads, Singer efterlader til at diskutere udfordringer for hans etiske position.

Et eksempel som kan nævnes, er indvendingen mod Singers diskussion af den effektive altruists opgivelse af egne livsmål i forbindelse med karrierevalg motiveret af at kunne bidrage mest muligt til velfærdsmaksimering. En formulering af denne indvending er fremsat af David Brooks, som argumenterer for, at man gør sig selv til instrument for andres mål, hvis man vælger karriere for at kunne donere mest muligt (Singer 2015: 47). Som Singer også påpeger, så forekommer Brooks' kritik at være en variation af Bernard Williams' klassiske kritik af utilitarismen. Williams kritiserer det valg af karriere som utilitarismen fordrer (netop det som producerer maksimal velfærd), da det ifølge Williams til tider vil kræve at individet tilsidesætter sine egne livsprojekter til fordel for andre individers livsprojekter (Smart & Williams 1973: 104). At tilsidesætte egne livsprojekter er samtidig at tilsidesætte sine egne følelser vedrørende disse projekter. Når den effektive altruist tager et arbejde, som vedkommende dybest set ikke ønsker at besidde, vil vedkommende altså tilsidesætte sine egne følelser omkring dette arbejde og vil på den måde kunne opleve et tab af personlig integritet. Det vil nogle finde intuitivt problematisk, da et sådan tab af integritet kan lede til en følelse af at være fremmedgjort fra sit eget liv.

Overvej følgende som eksempel: Peter er effektiv altruist og arbejder som pædagog. Peter tjener 20.000,- om måneden, hvoraf han donerer 5000,- hvert måned til en organisation som effektivt bekæmper ekstrem fattigdom. Peter er dygtig til sit arbejde og bliver tilbudt et job som leder, en stilling som vil betyde at hans indkomst vil stige til 25.000,-, hvorfor han med dette job vil kunne donere 10.000,- om måneden til velgørende formål. Peter ønsker dog ikke at være leder, da jobbet vil kræve at han udfører handlinger som er i strid med hans personlige overbevisninger og livsprojekter. Den effektive altruistiske omkostningseffektivitetsanalyse

fordrer dog, at Peter tager jobbet, da det samlet set vil føre til mere velfærd og Peters overbevisninger og livsprojekter er derfor i den sammenhæng irrelevante. Netop det at en persons eventuelle negative følelser omkring og fremmedgørelse fra, noget så vigtigt og personligt som deres livsprojekter anses som irrelevant, vil for mange virke intuitivt forkert. Det er klart at selve det at leve et etisk prisværdigt liv kan være et livsmål i sig selv, hvorfor indvendingen i nogle tilfælde kan være fejlslagen (Singer 2015: 49). Men som ovenstående eksempel gerne skulle have vist, så er det muligt at forestille sig situationer, hvor en omkostningseffektivitetsanalyse leder til konsekvenser som ikke er indlysende gode. Intuitioner kan naturligvis ændres over tid og det kan ikke udelukkes at Singers næsten profetiske erklæring om at intuition er udtryk for "[...] grumblings of an older generation that does not really understand what the next generation is doing [...]" (Singer 2015: 53), er korrekt.

Samlet set må man dog sige, at værket er endnu et eksempel på Singers store filosofiske kunnen og at det, alt andet lige, er svært at argumentere mod at man bør hjælpe de som er dårligst stillet. Samtidig er Singers argumenter, som så ofte før, letforståelige og indsigtfulde. Bogen udlægger, som beskrevet ovenfor, utallige eksempler på, hvordan det kan lade sig gøre at leve et etisk forsvarligt liv, selvom nogle vil finde det problematisk at effektiv altruisme er fornuftstyret og derfor langt hen ad vejen er en øvelse i omkostningseffektivitetsanalyser, hvis udfald kan virke kontraintuitive. Singer synes at opnå det han vil med *The Most Good You Can Do - How Effective Altruism Is Changing Ideas About Living Ethically*, nemlig endnu engang at udfordre vores etiske intuitioner og den måde vi forstår det at leve et etisk prisværdigt liv.

Litteraturliste

- Smart, J.J.C. og Bernard Williams, 1973, *Utilitarianism for and against*, New York, Cambridge University Press.
- Singer, Peter, 2011, original 1980, *Practical Ethics*, 3. Udgave, New York, Cambridge University Press.
- Singer, Peter, 2009, original 1976. *Animal Liberation: A New Ethics For Our Treatment of Animals*, USA, Harpercollins.
- Singer, Peter, 2009, *The Life You Can Save: How to Do Your Part to End World Poverty*, London, Macmillan Publishers Limited.
- Singer, Peter, 2015, *The Most Good You Can Do - How Effective Altruism Is Changing Ideas About Living Ethically*, USA, Yale University Press.